MESTNA OBČINA KRANJ

Župan

Slovenski trg 1, 4000 Kranj
T: 04 2373 101 F: 04 2373 106
E: tajnistvo.zupana@kranj.si S: www.kranj.si

12.

Številka: 600-40/2022-2-(403001)
Datum: 5. 4. 2022

MESTNI SVET MESTNE OBČINE KRANJ

Zadeva: Predlog za spremembo zakonodaje s področja izobraževanja

1. PRAVNI TEMELJ

Pravni temelj predstavljajo:
- Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-K)
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr., 25/17 – ZVaj, 123/21, 172/21 in 207/21)
- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06, 68/17 in 46/19)
- Zakon o tujcih (Uradni list RS, št. 91/21 – uradno prečiščeno besedilo in 95/21 – popr.)
- Statut MO Kranj (Uradni list RS, št. 165/21-UPB4).

2. OCENA STANJA

V Mestni občini Kranj in širše, torej na območju MOK in sosednjih občin, ki jih pokriva UE Kranj, je bil priliv tujih delavcev in njihovih družin z mladoletnimi otroki v zadnjih letih zelo povečan, žal pa položaj učencev tujcev sistemsko na nivoju države ni ustrezno rešen in je tako prepuščen iznajdljivosti posameznih institucij. Za rešitev premostitvenih jezikovnih težav sicer resorno ministrstvo namenja dodatne ure slovenščine, ki pa glede na izrazito naraščanje števila otrok, ki ne govorijo in ne razumejo slovenskega jezika, žal ne zadoščajo. Težava je tudi v tem, da so dodatne ure slovenščine priznane samo za prvo leto, ko je otrok vpisan v šolo, naprej pa ne več, saj se večina otrok v enem letu ne nauči slovenščine na zadovoljivem nivoju da bi lahko spremljali pouk. Vsa ostala pomoč tujejezičnim otrokom je tako prepuščena improvizaciji posameznih institucij, predvsem iznajdljivosti ravnateljev in posameznih strokovnih delavcev do tujcev.

Trenutno je v prvi triadi 10-ih osnovnih šol v Kranju vpisanih 227 otrok, ki ne razumejo slovenskega jezika. Samo na Osnovni šoli Helene Puhar je od 129 vpisanih otrok s posebnimi potrebami kar 17% priseljencev, na nekaterih šolah je v posameznih razredih že skoraj tretjina tistih, katerih materni jezik ni slovenščina in jezik slabo razumejo. Navedeno otežuje izvajanje pouka, prav tako onemogoča kakovostno sledenje kurikulumu, oblikovanje skupinske dinamike, otrokom, ki ne razumejo slovensko, pa šolanje predstavlja velik stres, poglabljajo se čustvene stiske, posledično pa je tudi več vedenjskih težav. Velik izziv je bilo v času epidemije tudi šolanje na daljavo, ki se ga učenci, ki ne razumejo slovensko, v veliki meri niso udeleževali, hkrati pa iz istega razloga učitelji s starši (predvsem z materami) niso mogli vzpostaviti kontakta.

Trenutni trg delovne sile v Sloveniji zaradi pomanjkanja domače delovne sile dopolnjujejo priseljenci, ki se glede na bivanje in delo v posamezni lokalni skupnosti posledično vključujejo v vsa področja družbenega življenja (sociala, zdravstvo, ...). Pri večini tovrstnih udejstvovanj opažamo težave, ker je sporazumevanje tako rekoč nemogoče (oz. pogojeno s tolmačem), izziv pa so tudi velike medkulturne razlike. Ocenjujemo, da je glede na zapisano še toliko bolj pomembna jezikovna integracija obeh staršev.

3. RAZLOGI, CILJI IN POGLAVITNE REŠITVE

Razlog za pobudo za spremembo zakonodaje je trenutni sistem vpisa otrok v osnovne in srednje šole, ki ni ustrezen. Zakon o osnovni šoli v 3. odstavku 44. člena med drugim določa, da v primeru vpisa oziroma vključitve šoloobveznih otrok s tujimi listinami o izobraževanju v osnovnošolsko izobraževanje v Republiki Sloveniji, šola lahko upošteva tudi njegovo poznavanje slovenskega jezika. Žal ne predmetni in ne katerikoli drug zakon ali podzakonski akt konkretneje ne definira postopanja šole, če ugotovi, da otrok ne zna slovenskega jezika popolnoma nič. Ker imajo otroci, ki so tuji državljani oz. osebe brez državljanstva in prebivajo v Republiki Sloveniji, pravico do obveznega osnovnošolskega izobraževanja pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije, je potrebno za vzdržnost sistema ustrezno prilagoditi določbe od 44. do 47. člena Zakona o osnovni šoli in na podoben način tudi zakonodajo, ki ureja srednješolsko izobraževanje (Zakon o gimnazijah, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju itd.). Glede na veliko število otrok, ki ne govorijo slovenskega jezika in so vključeni v vrtce, predlagamo tudi ustrezno spremembo oz. prilagoditev zakonodaje s področja vrtcev.

Predlagamo naslednje spremembe, ki bi jih v primeru potrditve Mestnega sveta Mestne občine Kranj posredovali Vladi RS in resornemu ministrstvu v nadaljnjo obravnavo:

1. Ob prvem vpisu otroka v šolo se preveri otrokovo poznavanje slovenskega jezika. Vnaprej se pripravijo enotna preverjanja (govorna za 1. in 2. razred osnovne šole, govorna in pisna za vse ostale razrede) na nivoju cele Slovenije, in sicer predlagamo, da se za vpis v prvo triado osnovne šole zahteva nivo znanja (na govornem področju) A1, za vpis v višje razrede in srednje šole pa nivo A2.

2. V primeru, da šolska svetovalna služba (oseba, ki opravlja vpise otrok v šole) ugotovi, da otrok ne zna slovensko na ustreznem nivoju, starše napoti na vpis otroka v »Medkulturno pripravljalnico«, to je enoletno učenje slovenskega jezika in spoznavanje uporabne slovenske kulture in običajev po predlogu, navedenem v naslednji točki.

3. »Medkulturna pripravljalnica« bi se lahko izvajala v dopoldanskem času pred vstopom v oddelek in v času pouka na način, ki je prilagojen otrokovemu znanju slovenščine:
   - **1. nivo: Učenec delno vstopi v oddelek:** Učenec ima »Medkulturno pripravljalnico« 15 ur na teden / 3 ur na dan, in sicer učenje slovenskega jezika in spoznavanje uporabne slovenske kulture, pri določenih predmetih pa je prisoten pri pouku v svojem razredu (šport, tehnika in tehnologija, likovna in glasbena umetnost, gospodinjstvo ...);
   - **2. nivo: Učenec ima redni pouk in »Medkulturno pripravljalnico«** 10 ur na teden / 2 ur na dan, pri čemer je učenec pri rednem pouku, po pouku pa ima 2 uri na dan »Medkulturno pripravljalnico«;
   - **3. nivo: Učenec ima redni pouk in »Medkulturno pripravljalnico«** 5 ur na teden / 1 ur na dan, pri čemer je učenec pri rednem pouku, po pouku pa ima 1 uro na dan »Medkulturno pripravljalnico«;
   - **4. nivo: Učenec ima redni pouk in »Medkulturno pripravljalnico«** 2 uri na teden, tudi tukaj je učenec pri rednem pouku, po pouku pa ima 2 uri na teden »Medkulturno pripravljalnico«.

Med učenci so ogromne razlike pri hitrosti osvajanja slovenskega jezika zaradi starosti (1. razred ali 9. razred), materinega jezika (slovanski jeziki ali albanščina), motivacije za učenje jezika, podpore družine (predvsem mater) in čas vključitve (pred začetkom šolskega leta ali na koncu). Učenci bi iz nivoja v nivo napredovali na osnovi zunanjih testov in odločitve učiteljev. »Medkulturno pripravljalnico« bi izvajale osebe, ki že sedaj izvajajo dodatne ure slovenščine, priznane s strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, oz. po potrebi še dodatni medkulturni mediatorji in učitelji. Smiselno bi bilo preveriti možnost vključevanja študentov (absolventov, diplomantov) pedagoških smeri, ki bi pod mentorstvom učiteljev izvajali sprotno učno pomoč otrokom tujcem in jim pomagali pri razumevanju snovi, izvajali dodatno razlago in podobno.

4. Učiteljem, ki bi izvajali »Medkulturno pripravljalnico«, se to šteje v delovno obveznost oz. upošteva pri točkovanju za napredovanje v naziv.

5. Vključitev in obiskovanje »Medkulturne pripravljalnice« bi bila za napotene otroke obvezna. Ob koncu leta se opravi preizkus znanja slovenščine, na podlagi česar se oceni možnost napredovanja otroka v višji razred.

6. Določi se najvišji normativ za vključene otroke, ki ne govorijo slovenskega jezika, v oddelke šol.

Ker se podobni izzivi pojavljajo tudi v vrtcih, kjer pa ureditev, opisana v točkah od 1. do 6. zgoraj, ni primerna, predlagamo, da se na resorno ministrstvo naslovi pobuda, da se v predšolskih skupinah vrtca uvede podobna »Medkulturna pripravljalnica« kot v šolah, ki pa seveda temelji na igri in spoznavanju jezika na otrokom (5. do 6. let starim) primeren način. Potekala bi v dopoldanskem času, in sicer lahko na način, da otroke, ki ne znajo slovensko, za eno uro dnevno v ločeni skupini učijo slovenščino. Način implementacije naj predvidi ministrstvo in ga ustrezno konkretizira v zakonskih in podzakonskih aktih. Hkrati predlagamo, da se otroku, ki v predšolski skupini ne obvlada slovenskega jezika niti na osnovni ravni, odloži šolanje za eno leto.

Predlog uprave Mestne občine Kranj je, da se spremenijo 44. in nadaljnji členi Zakona o osnovni šoli, posledično pa tudi ustrezni podzakonski akti, ki bi konkretizirali oz. ustrezno implementirali zgornji predlog. Nadalje predlagamo, da se ustrezno prilagodi Zakon o vrtcih in ostala področna zakonodaja.

4. FINANČNE IN DRUGE POSLEDICE

Glede na dejstvo, da bi se »Medkulturna pripravljalnica« izvajala v obstoječih prostorih šol in vrtcev, in da bi v največji možni meri učenje izvajali učitelji, ki že sedaj izvajajo dodatne ure slovenščine in jih financira Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, bistvenih dodatnih finančnih posledic predlog, ki je obravnavan v tem gradivu, ne prinaša. Gradivo in morebitni dodatni učitelji oz. medkulturni mediatorji bi bili breme države, ki navsezadnje omogoča priseljevanje in vključevanje otrok tujcev brez predznanja slovenščine v redni šolski sistem.

Mestnemu svetu MO Kranj predlagam v sprejem naslednje

S K L E P E :

1. **Mestni svet Mestne občine Kranj ugotavlja, da je vključevanje otrok tujcev brez predznanja slovenščine v redni šolski sistem neustrezno, zato je nujno potrebna ustrezna sprememba zakonodaje, ki ureja to področje (Zakon o osnovni šoli, Zakon o gimnazijah, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, podzakonski akti, Zakon o vrtcih...).**

2. **Mestni svet Mestne občine Kranj predlaga Vladi RS, da v najkrajšem možnem času pripravi v prejšnji točki predlagane spremembe, s ciljem, da bodo le-te začele veljati najkasneje pred vpisom v šolsko leto 2023/2024.**

3. **Ker gradivo obravnava možne rešitve situacije, se hkrati s sklepi Vladi RS predloži tudi podrobnejšo obrazložitev predloga.**

Pripravila:

Tanja Hrovat
Vodja Urada za družbene dejavnosti

Matjaž Rakovec
Župan

MESTNA OBČINA KRANJ
Župan
1